

فرمت مشترک برنامه‌های میان مدت میزکارهای تخصصی (عناصر مشترک الزامی در بسته جامع حل

مسئله)

فرم شماره ۲

شناسنامه تفصیلی حل مسئله

عنوان مسئله: کاستی های اساسی در نظام روحانیت نسبت به رسالت تعمیق ایمان و باورهای دینی

توصیف چپستی ابعاد مسئله:

روحانیت از عناصر اصلی فرهنگ‌ساز و مروج ایمان و باورهای دینی در جامعه اسلامی اند. امروزه اگر قرار است دین بر جامعه حاکم باشد و ارزش های موجود در جامعه، رنگ و بوی دینی داشته باشند، چاره ای نیست جز اینکه نظام روحانیت بیش از پیش به نقش خود نسبت به فرهنگ سازی ایمانی در تمام زوایای زندگی فردی و اجتماعی مردم بکوشد. و طبعاً هرچه این نهاد ورود جدی و منطقی تری در این حوزه داشته باشد به نتایج مطلوب تری از آن می توان امیدوار بود.

با توجه به گسترش مکاتب فکری و فرق انحرافی و تهاجم فرهنگی و رشد جریان های نومعنویت از یک سو، و شباهت برآمده از عرصه های سیاسی و اجتماعی از سوی دیگر، ایمان مردم و به ویژه نسل جوان در معرض آسیب های جدی است. از این رو نظام روحانیت در تعمیق باورها و نهادینه شدن رفتارهای اصیل دینی در جامعه رسالت سنگینی به عهده دارد. هرگونه کاستی و سستی از ناحیه آنان می تواند آینده تاریک و بحرانی را رقم زند. بنابراین برای بهسازی مأموریت‌های روحانیت در عرصه تعمیق معارف دینی به عنوان اساسی‌ترین رسالت آنان، نیازمند طرحی جامع و همه جانبه هستیم.

در باره کاستی های اساسی نظام روحانیت در مساله پیش گفته می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. بعد آسیب شناسی دین و دینداری

۲. بعد آموزشی (کمبود اساتید و کارشناسان، ضعف متون درسی و ناهماهنگ بودن آموزشهای حوزوی)

۳. بعد پژوهشی (کمبود محققان و نویسندگان، کمبود منابع مرجع، کمبود پژوهشهای میدانی و کاربردی و فقدان گرایش کلام کاربردی)

۴. بعد فرهنگی تبلیغی (ضعف زیرساخت های سازمانی و تجهیزاتی، ناهماهنگی میان دستگاههای تبلیغی، ناکارآمدی مبلغان و فعالان عرصه ی تبلیغ، کمبود متون فرهنگی دینی متناسب با اقشار مختلف مردم، ضعف تولیدات هنری و رسانه ای، ضعف حضور در فضای رسانه ای و مجازی)

همچنین در باره ابعاد اجرائی مختلف طرح فوق باید گفت که به لحاظ جغرافیایی، ملی و دارای قلمرو کشوری است، به لحاظ مخاطب، دارای مخاطبان حقیقی (روحانیون سراسر کشور) و حقوقی (مجموعه های حوزوی) است، به لحاظ زمان اجرا، مشتمل بر برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت است و به لحاظ تنوع فعالیت‌ها دارای ابعاد آموزشی، پژوهشی، انگیزشی و پایشی است.

تبیین زمینه‌ها، ریشه‌ها و علل مسئله:

ضعف روحانیت نسبت به رسالت تعمیق دارای اسباب و علل متعددی است که از مهم‌ترین آن‌ها، عبارت‌اند از:

۱. تغییر نظام اولویت و نگرش روحانیت نسبت به تعمیق باورهای دینی و تمسک به شاخصه‌های ظاهری و ساخت‌های نمادین دین و در نتیجه عدم توجه به مباحث معرفتی کارآمد در تعمیق باورهای دینی
۲. فقدان روشمندی و مهارت‌های انتقال معارف دینی در بین روحانیت و حوزه‌های علمیه
۳. فقدان زیرساخت‌های کافی (مراکز تخصصی، دوره‌های دانش‌افزایی، اردوهای علمی تربیتی و...) به منظور تربیت محققان، اساتید و مبلغان در عرصه‌ی مباحث معرفتی و ایمانی
۴. تمرکز حوزه‌های علمیه بر دانش فقه و مغفول ماندن از مسائل کلامی و معرفتی و نامناسب بودن نظام انگیزشی و ارزش‌گذاری
۵. روزمرگی و ضعف احساس مسئولیت در حوزه اصلاحات فکری و فرهنگی به دلیل ناآشنایی با جایگاه و وظایف روحانیت
۶. آشفتگی و تشتت در رویکردها و روش‌های فکری و فقدان نظام اعتقادی رسمی در حوزه‌های علمیه

چالش‌های مسئله:

۱. فقدان نگرش عمیق نسبت به مفهوم و گستره ایمان در میان نخبگان دینی
۲. عملکرد جزیره‌ای دستگاه‌های تبلیغی و دشواری ایجاد هماهنگی‌های لازم بین سازمان‌ها و مراکز متولی
۳. احتمال مقاومت و عدم همراهی شایسته‌ی طیف قابل توجهی از روحانیون یا مدیران حوزوی در حل مسئله

شبکه مسائل مرتبط: اگرچه میزان قابل توجهی از شبکه مسائل مرتبط ذیل عنوان «تبیین زمینه‌ها، ریشه‌ها و علل مسئله» مطرح گردید اما با این وجود، به نظر می‌رسد که مجموع شبکه مسائل مرتبط با مسئله ضعف روحانیت نسبت به رسالت تعمیق دین اجمالاً از قرار ذیل است:

۱. تبلیغات و تلاش گسترده رسانه‌های معاند و هجمه هماهنگ دشمن در رویارویی نرم با هویت دینی
۲. خلاء هویتی و معنوی در نسل جدید و گرایش به فرقه‌ها و جریان‌های نوپدید فرهنگی
۳. درهم آمیختگی ساخت‌های دینی و سیاسی در جامعه و واژنش نسبت به عقاید دینی در گروه‌های آسیب‌دیده از رفتار حکومت

۴. تاثیر تحولات و کاستی های اقتصادی در زندگی معنوی و ایمانی جامعه

پیشینه اقدامات در سطح کشور:

تقویت و تجهیز مبلغان دینی به مباحث اعتقادی (چه از نظر انگیزشی و چه به لحاظ بینشی)، همواره مورد توجه دلسوزان حوزه های علمیه بوده است. و در این راستا اقداماتی نیز صورت گرفته است که عبارتند از:

۱. راه اندازی برخی مراکز تخصصی مرتبط در حوزه علمیه (موسسه امام صادق علیه السلام، مرکز تخصصی مهدویت، بنیاد فرهنگی امامت و...)

۲. فعالیت مستمر موسسات رسمی تبلیغ دینی در عرصه ی احیاء فرهنگ و شعائر اسلامی (معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات حوزه، معاونت تبلیغ حوزه علمیه، سازمان اوقاف و امور خیریه و...)

۳. مراکزی که به منظور پاسخ به سوالات و شبهات دینی مردم تاسیس شده است. (مرکز ملی پاسخگویی به شبهات دینی، مرکز پژوهشهای فرهنگی حوزه)

۴. فعالیت های پراکنده موسسات خصوصی و افراد حقیقی در این عرصه در قالب پروژه های پژوهشی، منشورات و فضای مجازی

چرخه عمر مسئله:

با توجه به حجم وسیع هجمه ها و رشد دین گریزی در جامعه، نظام روحانیت به نحو شایسته نتوانسته مباحث دینی و معرفتی را در جامعه نهادینه کند. بنابراین می توان گفت ضعف روحانیت در نهادینه سازی ایمان در جامعه در مرحله ی معضل رتبه بندی می گردد. در حقیقت وضعیت موجود در میان هشدار و بحران قرار دارد.

چارچوب نظری مسئله:

آموزه های دینی (اعم از قرآنی و روایی) بر مبحث ایمان و باورهای دینی مردم تاکید فراوانی دارند از سوی دیگر امروزه جامعه، نیازمند تبیین مباحث معرفتی ناب تشیع است از این رو تربیت مبلغان دین و تجهیز آنان به مباحث اصیل اعتقادی، می تواند

ابعاد نظری

در تعمیق باورها و نهادینه شدن رفتارهای اصیل دینی در جامعه، بسیار موثر باشد.

مدل مفهومی و نظریه پایه در حل مسئله:

مدل مفهومی بر اساس تجمیع و بهره‌برداری از تمامی ظرفیت‌های موجود در جهت تعمیق باورهای دینی است. برای این اساس بنیان‌های نظری و فکری در حل مساله عبارتند از:

۱. تحلیل و رصد فعالیت‌های موسسات حوزوی

۲. تدوین بسته جامع حل مساله

۳. طراحی مدل و روش‌شناسی جهت سنجش باور و ایمان دینی جامعه

۴. تاسیس و ترمیم موسسات کلامی جهت اجرای پروژه‌های نظری و کاربردی در

موضوع ایمان و باورهای دینی

۵. بازنگری و باز تولید محتوای آموزشی درمباحث ایمان و باورهای دینی برای

طلاب و روحانیون

۶. اقدامات فرهنگی - تبلیغی در راستای تعمیق ایمان و باور دینی جامعه

درجه اهمیت:

نقش بنیادی و منحصر به فرد روحانیت در نتیجه بخشی باورهای دینی، از دو جهت دارای اهمیت است. یکی از جهت محتوا و دیگری از جهت نقش کنش‌گر اصلی صحنه فرهنگی.

به لحاظ محتوا معارف اعتقادی اساسی‌ترین و تاثیرگذارترین بنیادهای هویت انسان دین‌مدار به حساب می‌آید و از سوی دیگر نقش آفرینی روحانیت در عرصه فوق‌بی‌بدیل و منحصر بفرد است زیرا با تنزل توانمندی‌های روحانیت در انتقال موفق معارف دینی، عملاً بستر مناسبی برای لایه‌های التقاطی و حتی الحادی در جامعه فراهم می‌شود. از این رو پرداختن به اصلاح وضعیت نظام روحانیت در گستره تعمیق و نهادینه سازی معارف و باورهای دینی امری ضروری است.

سایر موارد ضروری به تشخیص میز: